

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET ORGANIZACIJE I INFORMATIKE
VARAŽDIN

POVJERENSTVO ZA IZRADU PREPORUKA ZA IZRADU I
MENTORIRANJE ZAVRŠNIH I DIPLOMSKIH RADOVA FAKULTETA
ORGANIZACIJE I INFORMATIKE

FOI: PREPORUKE CITIRANJA I REFERENCIRANJA PRIMJENOM STILA REFERENCIRANJA IEEE

STUDENI 2017.

Referencirati kao:

FOI: Preporuke citiranja i referenciranja primjenom stila referenciranja IEEE [Na internetu]. (2017, studeni). Sveučilište u Zagrebu, Fakultet organizacije i informatike, Varaždin.

Sadržaj

UVOD	1
CITIRANJE I PARAFRAZIRANJE	1
Citiranje (direktno navođenje)	1
Parafraziranje	2
Grupacija kao autor	3
Referenciranje na više izvora	3
Citiranje sekundarnog izvora	3
CITIRANJE I REFERENCIRANJE KNJIGA	4
Knjiga s jednim autorom	4
Knjiga s dva autora	5
Knjiga s tri do šest autora	5
Knjiga s više od šest autora	5
Poglavlje u uredničkoj knjizi	5
CITIRANJE ČLANAKA IZ STRUČNIH I ZNANSTVENIH ČASOPISA	6
Članak u časopisu s jednim autorom	6
Članak u časopisu s više autora	7
IZVORI S INTERNETA	7
SOFTVER I APLIKACIJE	10
STANDARDI I SMJERNICE	11
RJEČNIK ILI ENCIKLOPEDIJA	12
SLIKE (ILUSTRACIJE, FOTOGRAFIJE, MAPE, GRAFIKONI)	13
ZAKON (STATUT / PRAVILNICI)	15
NOVINE	15
BROŠURA (S AUTOROM / BEZ AUTORA)	16
KONFERENCIJSKI RAD (TISKANI / ON LINE)	17
DOKTORSKA DISERTACIJA, MAGISTARSKI, SPECIJALISTIČKI, DIPLOMSKI ILI ZAVRŠNI RADOVI (TISKANI / ON LINE)	17
Napomena u vezi korištenja softvera za referenciranje	18
Bibliografija	18

UVOD

Pri pisanju završnih i diplomskih radova, ali i svih ostalih oblika stručnih i znanstvenih radova, potrebno je ispravno koristiti citiranje i referenciranje korištene literature. Prilikom referenciranja koriste se standardizirani stilovi za označavanje izvora informacija koji se koriste u radu. Razvijeno je stotinjak stilova referenciranja, a u ovom dokumentu se prikazuje **IEEE stil**. IEEE je akronim od *Institute of Electrical and Electronics Engineers*, najveće svjetske profesionalne organizacije tehničara koja je osnovana s ciljem unapređenja tehnologije na korist čovječanstvu. Dva su glavna dijela referenciranja: (i) navođenje u tekstu; naznačavanje izvora informacija koji su se koristili u tekstu, (ii) popis literature; sadrži detalje o svemu što je citirano, a nalazi se na kraju rada. Obratite pažnju da su naši izvori u popisu literature citirani stilom APA, a primjeri koje dajemo su navedeni stilom IEEE, kako ne bi došlo do zbrke zbog dva seta numeričkih referenci.

U popisu literature trebaju se naći sva djela koja su citirana u samom radu. Popis korištene literature treba se nalaziti na kraju rada, a pravilno sastavljen popis literature važan je za kredibilitet samog rada. Bibliografija u odnosu na popis literature može sadržavati i ona djela koja su korištena u pisanju rada, ali nisu direktno citirana. Za izradu završnih i diplomskih radova **preporuka je koristiti *Popis literature***.

Pravila kod sastavljanja *Popisa literature* prema IEEE stilu:

1. Reference u tekstu navode se numerički u uglatim zagradama (npr. [1], [2], itd.) redoslijedom pojavljivanja u tekstu.
2. Popis literature mora biti složen numerirano prema redoslijedu pojavljivanja referenci u tekstu (nikako ne abecedno), a kada se isti izvor koristi ponovo on zadržava broj reference koji je dobio prilikom prvog pojavljivanja.
3. Imena autora navode se u obliku: Inicijal(i) imena Prezime.
4. Naslov članka, poglavlja u knjizi, patenta, rada na konferenciji itd. stavlja se u navodnike.
5. Naslov knjige, časopisa, zbornika itd. navodi se kosim pismom (*kurziv* ili *italic*).
6. Izvori u popisu literature oblikuju se s lijevim poravnanjem u jednostrukom proredu, ali s dodatnim razmakom nakon svake reference (12 pt).

CITIRANJE I PARAFRAZIRANJE

Prilikom navođenja tuđeg rada treba voditi računa o načinu na koji ćemo to učiniti u tekstu. Pri tome razlikujemo **citiranje** ili direktno navođenje (preuzimanje teksta iz drugih izvora od riječi do riječi), **parafraziranje** (prepričavanje teksta iz drugih izvora vlastitim riječima) i **interpretiranje** (tumačenje tuđih koncepata, mišljenja, nalaza, zaključaka i slično na vlastiti način, tj. dodavanje vrijednosti radu drugih) (Tkalac Verčić, Sinčić Ćorić, Pološki Vokić, 2010, str. 170).

Citiranje (direktno navođenje)

Citiranje treba koristiti vrlo rijetko, tj. kada se nešto naglašava u radu. Citat se treba kopirati direktno kako je napisan u izvornom radu, uključujući i eventualne greške.

IEEE stil ne razlikuje duge i kratke citate. Posebno se naglašava da se direktno citiranje ne bi trebalo pretjerano koristiti, nego u vrlo rijetkim situacijama kada jednostavno ne možete prepričati sadržaj svojim riječima bez da narušite njegov smisao (npr. definicija, zakon, neka podjela ili nabrojanje). Citat se piše u navodnicima, a nakon završetka citata obavezna je referenca na korišteni izvor uz navođenje stranice na kojoj se nalazi direktan citat. U slučaju da nadopunjavate ili komentirate neki dio citata vaši osobni komentari i dodaci stavljaju se u uglate zagrade.

„Uspješnost studiranja na fakultetima do sada je uglavnom istraživana u cilju pronalaženja prosječnih ocjena, duljine studiranja i sličnih pokazatelja, dok čimbenici koji utječu na postizanje uspjeha nisu dovoljno istraženi.“ [1, str. 315].

U popisu literature:

- [1] M. Zekić-Sušac, A. Frajman-Jakšić, i N. Drvenkar, "Neuronske mreže i stabla odlučivanja za predviđanje uspješnosti studiranja," *Ekonomski Vjesnik/Econviews: Review of contemporary business, entrepreneurship and economic issues*, sve. 22, izd. 2, str. 314-327, pro. 2009.

Parafraziranje

Iako je parafraziranje prenošenje tuđih ideja svojim riječima, također zahtijeva navođenje izvora informacija. IEEE stil kod citiranja u tekstu traži navođenje rednog broja reference iz popisa literature.

Graunke i Woosley [2] navode da je poboljšanje akademskog uspjeha jedan od najvećih izazova visokog obrazovanja.

Ili

Poboljšanje akademskog uspjeha jedan od najvećih izazova visokog obrazovanja [2].

U popisu literature:

- [2] S. S. Graunke i S. A. Woosley, "An exploration of the factors that affect the academic success of college sophomores," *College Student Journal*, sve. 39, izd. 2, str. 367-376, lip. 2005.

U IEEE stilu navode se prezimenom svi autori s brojem reference u uglatoj zagradi ako rad ima 1-5 autora, a ako ih je šest i više navodi se prezime prvog s oznakom da postoje i ostali. Moguće je da se za publikacije pisane na hrvatskom jeziku koristi *i ostali*, ili *i sur.*, a za publikacije na engleskom latinski izraz *et al.* Odabir prepuštamo dogovoru mentora i studenta.

Sanger, Berg, Fisk i Hanson [3] istražuju motivacijske faktore koji vode akademskom uspjehu.

U popisu literature:

- [3] W. D. Slinger, E. A. Berg, P. S. Fisk, i M. G. Hanson, "A Longitudinal Cohort Study of Student Motivational Factors Related to Academic Success and Retention Using the College Student Inventory," *Journal of College Student Retention: Research, Theory & Practice*, sve. 17, izd. 3, str. 278-302, ožu. 2015.

Ako rad ima više od šest autora, tada se i u prvom navodu, i u svim ostalima, navodi samo prezime prvog autora uz oznaku „i ostali“.

Grupacija kao autor

Autor teksta može biti određena grupacija. Imena grupa koje su autori nekog teksta (npr. korporacije, vladine agencije,...i sl.) obično se navode punim imenom svaki put kada pišu u tekstu. Imena nekih grupa (npr. Vladinih agencija) se punim nazivom pišu kod prvog pojavljivanja (s akronimom u zagradi), a samo akronimom kod svakog sljedećeg. Prilikom odluke da li će se uvijek pisati puni naziv ili ne, treba se voditi pravilom da se daje dovoljno informacije čitatelju da pronađe izvor u popisu literature bez problema.

Citiranje u tekstu:

Prvo citiranje u tekstu:

Ministarstvo znanosti i obrazovanja (MZO) ističe obrazovanje kao svoj razvojni prioritet Republike Hrvatske [4].

Drugo i sva ostala pojavljivanja:

MZO navodi kako Hrvatska mora postati otvoreno društvo za postizanje razine visokorazvijenih zemalja [4].

U popisu literature:

- [4] Ministarstvo znanosti i obrazovanja (MZO) (2014). *Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije*. [Na internetu]. Dostupno na: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2014_10_124_2364.html [Pristupljeno: 27-svi-2017].

Referenciranje na više izvora

Više autora može dati sličnu informaciju, pa se referenciramo na više od jednog izvora za istu informaciju. U takvim slučajevima sve izvore navodimo u pojedinačnim uglatim zagradama.

Citiranje u tekstu:

Tehnike rudarenja podataka postižu veću točnost u odnosu na klasične statističke tehnike u domeni obrazovanja [4], [5].

U popisu literature:

- [5] W. L. Gorr, D. Nagin, i J. Szczypula, "Comparative study of artificial neural network and statistical models for predicting student grade point averages," *International Journal of Forecasting*, sve. 10, izd. 1, str. 17–34, lip. 1994.
- [6] B. C. Hardgrave, R. L. Wilson, i K. A. Walstrom "Predicting graduate student success: A comparison of neural networks and traditional techniques," *Computers and Operations Research*, sve. 21, izd. 3, str. 249–263, ožu. 1994

Citiranje sekundarnog izvora

Kad god je to moguće, preporuča se navođenje originalnog izvora. Ponekad nismo u mogućnosti doći do originalnog izvora informacija već on predstavlja sekundarni izvor o kojem smo saznali preko nekog drugog, primarnog informacijskog izvora.

U popisu literature navode se samo izvori koji su čitani (primarni izvori), a u tekstu se navode i sekundarni izvori (oni o kojima se pročitalo u djelu koje navodimo kao bibliografsku jedinicu).

Citiranje u tekstu:

Kovacic (kao što se citira u [7]) navodi prednosti metode stabla odlučivanja u odnosu na druge metode predikcije u obrazovanju.

U popisu literature:

[7] V. Simeunovic i Lj. Preradovic, "Using Data Mining to Predict Success in Studying," *Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje*, sve. 16, izd. 2, str. 491-523, lip. 2014.

CITIRANJE I REFERENCIRANJE KNJIGA

Kod korištenja knjiga kao izvora za završne i diplomske radove za knjigu je osim autora (urednika ako nije poznat autor), naslova i godine objave potrebno navesti i mjesto izdavanja te izdavača. Ako je knjiga izdana u Hrvatskoj dovoljno je navesti samo mjesto, a za druge države uz mjesto se navodi i naziv države (za SAD moguće je navesti i kraticu savezne države ako vam je poznata). Naslov knjige piše se *kurzivom*.

Kada se u tekstu citiraju, parafraziraju ili interpretiraju određeni koncepti iz knjiga drugih autora, poželjno je navesti i broj stranice na kojoj (kojima) se nalazi korišteni tekst, s obzirom na to da se radi s izvorima u kojima je zbog opsega nekada teško identificirati korištene dijelove. Navođenje broja (brojeva) stranica obavezno je kod doslovnih citata.

Knjiga s jednim autorom

Citiranje u tekstu:

Studija slučaja predstavlja istraživačku strategiju za proučavanje kompleksnih društvenih fenomena, posebno kada se želi steći cjeloviti uvid u njihove značajne karakteristike [8, str. 3).

U popisu literature:

[8] R. K. Yin, *Case Study Research: Design and Methods*. Thousand Oaks, CA, USA: Sage Publications. 1994.

Knjiga s dva autora

Citiranje u tekstu:

Belak i Aljinović Barać [9, str. 63) smatraju da zbog različitih mogućih odnosa tržišne i knjigovodstvene cijene dionica i njihovih međusobnih kretanja u praksi nije moguće jednostavno koristiti njihov omjer (P/B) za donošenje investicijskih odluka.

ili

Zbog različitih mogućih odnosa tržišne i knjigovodstvene cijene dionica i njihovih međusobnih kretanja u praksi nije moguće jednostavno koristiti njihov omjer (P/B) za donošenje investicijskih odluka [9, str. 63).

U popisu literature:

[9] V. Belak i Ž. Aljinović Barać, *Tajne tržišta kapitala*. Zagreb: Belak excellence. 2008

Knjiga s tri do šest autora

Citiranje u tekstu:

U tekstu nije uobičajeno navoditi autore, ali ako ih već navodimo, navode se svi autori.

"Licenciranje se može definirati kao sporazum dviju strana, gdje jedna strana ima vlasnička prava nad nekom informacijom, procesom ili tehnologijom koja je zaštićena patentom, zaštitnim znakom ili autorskim pravom." [10, str. 183]. Hisrich, Peters i Shepherd [10] smatraju da je to jedan način pomoću kojega si velika tehnološka poduzeća dijelom mogu nadoknaditi visoke iznose uložene u istraživanja i razvoj, pri čemu trendovi pokazuju da bi u budućnosti to mogli biti njihovi glavni izvori prihoda, a ujedno i jako snažan marketinški alat.

U popisu literature navode se svi autori:

[10] R. D. Hisrich, M. P. Peters, i A. Shepherd, *Poduzetništvo*, 7. izd., Zagreb: MATE, 2011.

Knjiga s više od šest autora

Ako se u tekstu navode autori izvora u rečenici prije numeričke reference, navodi se samo prvi autor uz oznaku da postoje i postoje i ostali (*et al.* je latinska oznaka za *et altera*, koja znači "i ostali"). Na hrvatskom jeziku može se koristiti „**i sur.**” (*suradnici*).

U popisu literature navodi se kao i u tekstu samo prvi autor uz oznaku da postoje i postoje i ostali (*et al.* je latinska oznaka za *et altera*, koja znači "i ostali"). Na hrvatskom jeziku može se koristiti „**i sur.**” (*suradnici*).

Poglavlje u uredničkoj knjizi

Citiranje u tekstu:

Navodi se samo onaj autor(i) čije poglavlje ste koristili u radu.

Kod poduzeća koja na tržištu ostvaruju dobre poslovne rezultate i vanjski čimbenici u organizacijskoj okolini su stabilni, menadžment se ne odlučuje na promjene, već nastoji zadržati sve elemente strategije uz minimalne promjene u budućim razdobljima [11]. Ponavljanjem uspješne strategije, kako navodi Cingula [11], može se povećati učinkovitost poslovanja kroz smanjenje troškova zbog dobro poznatih načina rada.

U popisu literature:

[11] M. Cingula, "Strategije promjena," u *Strateški menadžment*, M. Buble Ur. Zagreb: Sinergija 2005, str. 160-166.

CITIRANJE ČLANAKA IZ STRUČNIH I ZNANSTVENIH ČASOPISA

U načelu se članci u tekstu (vezano uz broj autora članka) citiraju **na isti način kao i knjige**. U referencama za radove s više od 6 uvijek se navodi samo "Prvi *et al.*". U popisu literature za članke s do 6 autora navode se svi autori, a kada ih je više od 6 navodi se samo prvi uz oznaku "*et al.*" ili "i sur."

U slučaju da članak skidate iz *online* baze podataka (npr. EBSCO, Scopus, Proquest, Elsevier, Hrčak i sl.) potrebno je, nakon svih podataka koje biste napisali da se radilo o klasičnoj tiskanoj verziji članka, navesti i naslovnu stranicu baze podataka s koje ste članak skinuli na kraju reference. Npr:

- **Hrčak** <http://hrcak.srce.hr/>
- **EBSCOHOST** <https://search.ebscohost.com>
- **Proquest** <http://search.proquest.com>
- **JSTOR** <http://www.jstor.org/>
- **Springer link** <http://www.springer.com/>
- **Wiley Online Library** <http://onlinelibrary.wiley.com>

Ako u tekstu navodite referencu iz članka, nije nužno navoditi broj stranice, no kada se radi o člancima dužim od npr. 10 stranica, možete kao i kod knjiga navesti i broj stranice na kojoj je korišten tekst.

Ako se u tekstu u rečenici direktno spominje autor(e), prezime(na) autora mogu se staviti na početak rečenice, po sredini ili na kraj, već kako je onome tko piše tekst zgodnije sa stajališta stila izražavanja. U tom slučaju prezime(na) autora čine dio rečenice, a samo godina objave se stavlja u zagradu.

Članak u časopisu s jednim autorom

Citiranje u tekstu:

Fuchs [12] analizira djelovanje pokreta bioenergetskog sela i njihovih aktera, vrlo raširenoga u njemačkim većinski poljoprivrednim regijama. Pod pokretom se podrazumijeva postepeni prelazak na korištenje obnovljivih izvora električne energije, preko prijelaznog oblika biomase, na potpuno obnovljive izvore vjetra i sunca [12].

U popisu literature:

- [12] G. Fuchs, "Pokret bioenergetskog sela u Njemačkoj: korak natrag ili reorganizacija energetske sustava budućnosti?," *Socijalna ekologija: časopis za ekološku misao i sociološki istraživanja okoline*, sve. 25, izd. 1-2, str. 113-120. ožu. 2017. [Na internetu]. Dostupno: Hrcak, <http://hrcak.srce.hr/>. [pristupano 31.05.2017].

Članak u časopisu s više autora

Citiranje u tekstu:

Korištenje informacijske tehnologije i upravljanje velikim količinama podataka (*Big data*) u upravljanju ljudskim potencijalima može istovremeno prikupiti različite informacije o potencijalnim kandidatima za radno mjesto (dob, spol, obrazovanje, iskustvo, itd.) i na taj način uštedjeti poduzećima novac, vrijeme i energiju jer jednostavno sužava izbor kandidata na nekolicinu najpoželjnijih [13].

U popisu literature:

- [13] D. Šebalj, A. Živković, i K. Hodak, "Big Data: Changes in Data Management," *Ekonomski vjesnik: Review of Contemporary Entrepreneurship, Business, and Economic Issues*, sve. 29, izd. 2, str. 478-499, pro. 2016, [Na internetu]. Dostupno: Hrcak, <http://hrcak.srce.hr/>. [pristupano 31.05.2017].

Za članak sa 7 i više autora u popisu literature:

- [14] K. A., Yonkers i sur. "Onset and persistence of postpartum depression in an inner-city maternal health clinic system," *American Journal of Psychiatry*, sve. 158 izd. 11, str. 1856-1863, stu. 2001. [Na internetu]. Dostupno: Pub Med, <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/>. [pristupano 12.11.2017].

IZVORI S INTERNETA

Kada se radi o izvorima s Interneta (web stranica, web mjesto, online novinski članak, wiki stranica, objava na blogu, pojam iz online rječnika ili enciklopedije, Twitter, YouTube itd.), potrebno je izvor informacije opisati sa što je više moguće bibliografskih elemenata te navesti poveznicu na elektronički izvor informacije.

Elementi koji trebaju biti zastupljeni pri referenciranju u **popisu literature** su sljedeći:

1. Autor dokumenta ili informacije – može biti osoba ili organizacija/institucija.
2. Naslov dokumenta pisan u navodnicima – za specifične vrste informacija iza naslova dokumenta može se navesti format dokumenta u uglatim zagradama, npr. "Naslov dokumenta" [Moodle], [Na internetu], [Blog post], [Video datoteka] itd.
3. Organizacija ili web portal pisan u *kurzivu* - opcionalno ako je prikladno
4. Datum publiciranja ako je poznat

5. Fraza "Dostupno:" te točna i cjelovita web adresa izvora informacije (URL) – navodi se uz frazu „[pristupano dd.mm.yyyy.]“ ili na engleskom jeziku „Available: [URL] [Accessed mmmm dd, yyyy]“ (pisano bez navodnika). Dugačka web adresa (URL) može se prelomiti u novi redak nakon kose crte ili dvostruke kose crte, ili pak prije crtice, tilde, podvlake, upitnika ili postotka.

Prilikom citiranja u tekstu izvora s Interneta, u rečenicu je moguće uključiti prezime autora kao i kod citiranja tiskanih izvora informacija (knjige, članka iz časopisa i sl) i u uglatoj zagradi redni broj reference iz popisa literature. Ako je autor nepoznat, navodi se naslov web dokumenta u navodnicima ili *kurzivu* numerička referenca u uglatoj zagradi.

U nastavku su navedeni primjeri citiranja i referenciranja izvora s Interneta s hrvatskim i engleskim načinom navođenja datuma preuzimanja informacije:

a) Izvor s Interneta, poznat je autor i datum publiciranja

Kada je poznat autor teksta koji je publiciran kao web dokument (web stranica, objava na blogu i sl.), pri citiranju/parafraziranju/interpretiranju tog teksta navodi se numerička referenca u uglatoj zagradi. U popisu literature prvo se navodi autorovo prezime i inicijal(i) imena, zatim datum publiciranja, naslov dokumenta te datum preuzimanja i URL. Iza naslova dokumenta može se navesti i format dokumenta u uglatim zagrada, npr. *Naslov dokumenta* [Blog post].

Citiranje u tekstu:

Dva postupka koja su najčešće uključena u pripremu slike za web su: odabir ispravnog grafičkog formata slike i optimizacija slike (Perna, 2017).

U popisu literature (hrvatska verzija):

[15] M. A. Perna, "What Is the Right Image Format for Your Website?", 2017. [Na internetu]. Dostupno: <https://www.sitepoint.com/what-is-the-right-image-format-for-your-website/> [pristupano 19.04.2017.].

ili

[15] M. A. Perna, "What Is the Right Image Format for Your Website?", [Blog post]. 2017. [Na internetu]. Dostupno: <https://www.sitepoint.com/what-is-the-right-image-format-for-your-website/> [pristupano 19.04.2017.].

U popisu literature (engleska verzija):

[15] M. A. Perna, "What Is the Right Image Format for Your Website?", [Blog post]. 2017. [Online]. Available: <https://www.sitepoint.com/what-is-the-right-image-format-for-your-website/> [Accessed Apr. 4, 2017].

b) Izvor s Interneta, autor je organizacija/institucija, datum publiciranja nije poznat

Kada je umjesto autora teksta navedena organizacija ili institucija (obično u podnožju web stranice), kao autor se navodi naziv organizacije/institucije koja je objavila informaciju.

Citiranje u tekstu:

Baze podataka koje su od važnosti za poslovanje poduzetnika i obrtnika su „Poduzetnički impuls“, Obrtni registar“, „Jedinstveni registar poduzetničke infrastrukture“, „Sudski registar trgovačkih društava“ te „HGK – Baza poslovnih subjekata [16].

U popisu literature:

[16] Ministarstvo rada, gospodarstva i poduzetništva (bez dat.) *Poduzetništvo i obrt* [Na internetu]. Dostupno: <http://www.mingo.hr/page/kategorija/ministarstvo> [pristupano 24.05.2017.].

c) Izvor s Interneta, bez autora, ali s datumom publiciranja

Kada autor teksta na webu nije poznat, naslov web dokumenta u popisu literature dolazi na prvo mjesto, nakon čega se navodi datum objave. Na sličan način, naslov dokumenta navodi se i pri citiranju u tekstu, pri čemu se naslov stavlja unutar navodnika. Naslov se pri citiranju može skratiti na nekoliko riječi ukoliko je jako dugačak („How do you reference a web page that lists no author?“, bez dat.).

Citiranje u tekstu:

U okviru projekta ICT-AAC razvijene su dvije nove aplikacije za iOS platformu: "ICT-AAC Slovarica" koja omogućuje djeci učenje vizualnih simbola i "ICT-AAC Komunikator" koji olakšava komunikaciju s okolinom ljudima sa specifičnim komunikacijskim potrebama [17].

U popisu literature:

[17] "Two iOS applications available" (05.08.2013.). ICT-AAC [Na internetu]. Dostupno: <http://www.ict-aac.hr/index.php/en/applications-news/140-two-ios-applications-available> [pristupano 15.04.2015.].

d) Specifičan izvor s Interneta, wiki stranica (uključujući Wikipediju)

Wiki stranice u pravilu uređuje više osoba te je **potrebno konzultirati se s mentorom** možete li informacije s njih, uključujući i one s Wikipedije, citirati i referencirati u radu. Wikipedija (wikipedia.org) može biti dobar izvor informacija za početno upoznavanje teme i njene strukture. Preporuča se koristiti poveznice na originalne članke koji su navedeni pri dnu wiki stranice kako biste provjerili vjerodostojnost informacija na wiki stranici.

Citiranje u tekstu:

Web dizajn uključuje poznavanje različitih vještina i disciplina koje su potrebne za izradu i održavanje web mjesta, a između ostalog uključuje poznavanje smjernica web upotrebljivosti i web pristupačnosti [18].

U popisu literature:

[18] "Web design," (bez dat.). u *Wikipedia, the Free Encyclopedia*. Dostupno: https://en.wikipedia.org/wiki/Web_design [pristupano 24.05.2017.]

e) Specifičan izvor s Interneta, Moodle

Prije citiranja i referenciranja izvora s Moodla (prezentacija i drugih nastavnih materijala), savjetuje se kontaktirati autora sadržaja i zatražiti od njega dopušenje. Pri referenciranju u popisu literature navode se svi dostupni bibliografski elementi.

Citiranje u tekstu:

Kliček navodi da „sva osjetila još nisu ni približno zastupljena u široj primjeni u multimediji“ [19].

U popisu literature:

[19] B. Kliček, "Osjetila, mediji i taksonomija," nastavni materijali na predmetu Multimedijски sustavi [Moodle], Sveučilište u Zagrebu, Fakultet organizacije i informatike, Varaždin, 2015.

f) Specifičan izvor s Interneta, YouTube

Citiranje u tekstu:

Stocks [20] u svojoj prezentaciji na konferenciji *Generate London 2014* pojašnjava kako se u CSS kodu uključuje prikaz ligatura na web stranici te daje preporuke za korištenje parametra *font-feature-settings*.

U popisu literature:

[20] E. J. Stocks, (08.01.2015) "Advanced web typography," *Youtube* [Video datoteka]. Dostupno: https://www.youtube.com/watch?v=iDy-6sV_kjw [pristupano 28.05.2017.].

SOFTVER I APLIKACIJE

Citiranje u tekstu:

Rudarenje prikupljenih podataka izvedeno je pomoću statističkog softvera *IBM SPSS Statistics* verzije 24.0 [21].

U popisu literature:

[21] IBM Corporation. *IBM SPSS Statistics* (verzija 24.0) (2016) [Na internetu]. Dostupno: https://www.youtube.com/watch?v=iDy-6sV_kjw [pristupano 28.05.2017.]

Citiranje u tekstu:

Retuširanje lica osoba na fotografijama snimljenim pomoću iPhone-a napravljeno je pomoću mobilne aplikacije *Facetune* [22].

U popisu literature:

[22] Lightricks Ltd. *Facetune* (Verzija 2.6.3) (2016) [Mobilna aplikacija]. Dostupno: <http://itunes.apple.com> [pristupano 28.05.2017.]

STANDARDI I SMJERNICE

Kada se radi o citiranju i referenciranju standarda kvalitete i raznih smjernica (eng. *guidelines*), potrebno je navesti naziv standarda/smjernica, broj i godinu objave. Ako je standard dostupan i na internetu, referenca slijedi pravila za pisnje izvora s interneta.

a) Standardi

Citiranje standarda u tekstu, kada se izvor pojavljuje prvi puta:

Prema standardu ISO/IEC 25010:2011 kvaliteta se općenito odnosi na stupanj do kojeg softver zadovoljava definirane i implicirane potrebe kada se koristi u specifičnom kontekstu [23].

Standard u popisu literature:

[23] Systems and Software Engineering -- Systems and Software Quality Requirements and Evaluation (SQuaRE) -- System and Software Quality Models [Na internetu]. ISO/IEC 25010:2011. (2010) Dostupno: <https://www.iso.org/standard/35733.html> [pristupano 28.05.2017.].

b) Smjernice

Citiranje smjernica u tekstu:

Smjernice WCAG 2.0 navode preporuke za oblikovanje sadržaja web stranica kako bi on bio pristupačniji što široj publici, uključujući i osobe s invaliditetom [24].

Smjernice u popisu literature:

[24] W3C. *Web Content Accessibility Guidelines (WCAG) 2.0*. (2008) [Na internetu]. Dostupno: <https://www.w3.org/TR/WCAG20/> [pristupano 28.05.2017.].

RJEČNIK ILI ENCIKLOPEDIJA

Pojmovi iz rječnika ili enciklopedije se referenciraju na način da obuhvate što više bibliografskih podataka: pojam, autore ili urednike rječnika/enciklopedije, naziv rječnika/enciklopedije, godinu izdanja, mjesto izdavanja i izdavača. Kod online izdanja potrebno je uključiti i web adresu pojma.

Pojam iz tiskanog rječnika (autor)

Citiranje u tekstu:

Važno je razlikovati rezoluciju uređaja od rezolucije digitalne slike ili rezolucije ekrana, koje se također izražavaju i u različitim mjernim jedinicama: dpi, ppi ili lpi [25].

U popisu literature:

[25] J. Farace, "Device resolution," u *The Digital Imaging Dictionary*. New York: Allworth Press, 1996.

Pojam iz tiskanog rječnika (urednik/ci)

Citiranje u tekstu:

U užem smislu riječi poučavanje se odnosi na sustav „promišljenih pedagoških mjera koje odgajatelj primjenjuje kao namjernu pomoć u procesu odgajaničkog učenja“ [26].

U popisu literature:

[26] "Poučavanje," u *Enciklopedijski rječnik pedagogije*, D. Franković, Z. Pregrad, i P. Šimleša, Ur. Zagreb: Matica Hrvatska, 1963.

Pojmovi iz rječnika s više izdanja se referenciraju na sljedeći način:

U popisu literature:

[27] "J. Law," *A dictionary of Science* (7th ed.). London: Oxford University Press, 2017.

Primjer pojma iz online rječnika (bez autora ili urednika)

Citiranje u tekstu:

Rudarenje podataka predstavlja proces upotrebe specijalnog softvera za velike količine podataka [28].

U popisu literature:

[28] "Data mining," *Cambridge dictionaries online*. [Na internetu] (2017). Dostupno: <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/data-mining> [pristupano 28.05.2017.].

Citiranje u tekstu:

Rudarenje predstavlja praksu pretraživanja velike količine podataka [29].

U popisu literature:

[29] "Data mining," U *Merriam-Webster's online dictionary*. [Na internetu] (2017) Dostupno: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/data%20mining> [pristupano 28.05.2017.].

Pojam u online rječniku (urednik)

[29] J. Simpson (Ur.). (2011). "Acquiescence," U *Oxford English dictionary* [Na internetu]. Dostupno <http://www.oed.com/> [pristupano 28.05.2017.].

SLIKE (ILUSTRACIJE, FOTOGRAFIJE, MAPE, GRAFIKONI)

Korištenje tuđih slika (fotografija, ilustracija, mapa, grafikona itd.) dopušteno je u obrazovne svrhe uz navođenje autora i reference na izvor slike (knjiga, novine, web stranica i sl.). Slike koje sadrže tekst na engleskom jeziku potrebno je prevesti na hrvatski jezik.

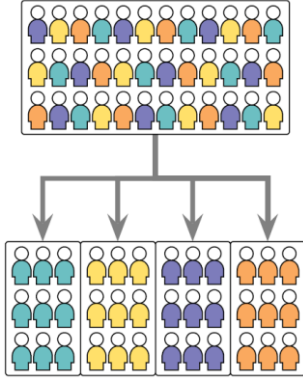

Citiranje u tekstu:

- U tekstu navedite da se pozivate na (opisujete) konkretnu sliku. Npr. „Na slici 1 prikazana je segmentacija korisnika u grupe korisnika koji dijele zajedničke potrebe.“.
- Sliku treba smjestiti u blizini (najčešće ispod) citata u tekstu.
- Naziv slike, koji se uobičajeno navodi ispod slike, treba sadržavati i referencu oblikovanu prema ranije navedenim smjernicama za referenciranje knjige, članka u časopisu, izvora s Interneta itd.

U popisu literature:

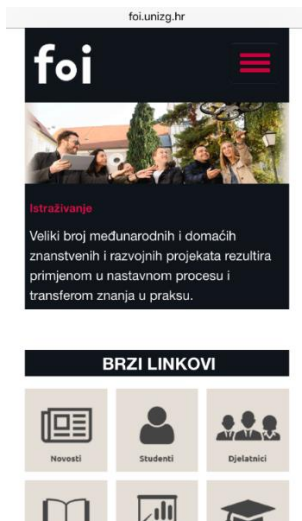
- Navedite sve informacije koje možete pronaći o slici (tko je autor, kada je slika objavljena, naziv slike, izvor slike) i slijedite smjernice referenciranja ovisno o izvoru slike (knjiga, članak, pojam iz enciklopedije, izvor s Interneta i sl.). Reference na izvore slika navode se u istom popisu literature kao i ostali izvori.

Primjeri navođenja slika:

Izvor	Citiranje u tekstu (tko, kada?)	U popisu literature Tko, Što, Odakle. Kada
Slika iz knjige ili časopisa <ul style="list-style-type: none">- ako se radi o slici iz knjige, obavezno navedite i broj stranice knjige gdje se slika nalazi		[30] J. J. Garrett, <i>The Elements of User experience, User-Centered Design for the Web and Beyond</i> , 2. izd.. New Riders, CA, SAD, 2011.
Slika iz multimedijske baze <ul style="list-style-type: none">- odnosi se na sliku koju ste preuzeli iz neke baze slika ili enciklopedije- ako je poznat autor slike, potrebno ga je navesti u referenci		[31] <i>Digital Camera Telephoto Isolated In White Stock Image</i> [Slika] (bez dat.) Dostupno: https://www.graphicstock.com/stock-image/digital-camera-telephoto-isolated-in-white [pristupano 29.05.2017.]
Slika pronađena pomoću pretraživača <ul style="list-style-type: none">- identificirajte izvor slike preko poveznice u pretraživaču i navedite sve bibliografske elemente koje možete pronaći o slici		[32] <i>Microsoft HoloLens</i> [Slika] (bez dat.) Dostupno: https://www.microsoft.com/en-us/hololens [pristupano 29.05.2017.]
Neobjavljena slika – privatna kolekcija <ul style="list-style-type: none">- odnosi se na sliku (fotografiju, ilustraciju) kojoj ste vi autor i niste je nigdje objavili		Ne navodi se u popisu literature.

Slika ekrana (eng. Screenshot)

- ako se s web stranice ne navode informacije, dovoljno je u opisu slike navesti URL web stranice

Ne navodi se u popisu literature.

Slika 5. Izgled početne stranice FOI weba (foi.unizg.hr) prikazana na pametnom telefonu iPhone 5

ZAKON (STATUT / PRAVILNICI)

Citiranje u tekstu:

„Trgovac pojedinac je fizička osoba koja samostalno obavlja gospodarsku djelatnost u skladu s propisima o obrtu i upisana je u sudskom registru kao trgovac pojedinac.“ [33].

U popisu literature prva godina označava godinu kada je Zakon (statut / pravilnik) objavljen dok druga godina označava godinu kada je napravljena zadnja izmjena i dopuna zakona, odnosno revizija dokumenta:

[33] *Zakon o trgovačkim društvima*. (1993-2015). [Na internetu]. NN 111/93 -NN 110/15. Dostupno: <https://www.zakon.hr/z/546/Zakon-o-trgova%C4%8Dkim-dru%C5%A1tvima> [pristupano 24.05.2017.].

NOVINE

Članak u magazinu

Citiranje u tekstu:

Umjetna inteligencija postaje sve bliža široj zajednici [34].

U popisu literature:

[34] A. Goel, "Expository AI Applications," *AI Magazine*, sve. 38, izd. 1, str. 3, ožu. 2017.

Članak u novinama

Citiranje u tekstu:

Visoki iznos raspoloživih sredstava iz fondova Europske Unije potiče sklonost investiranju [35].

U popisu literature:

[35] J. Kovačević, "Ohrabrujući podaci Državnog zavoda za statistiku," *Jutarnji list*, str. 8, 2017, 7. svi.

Članak u novinama (bez autora)

U tekstu se citira tako da se skraćeni naslov napiše unutar navodnika.

Citiranje u tekstu:

Prilikom pretraživanja Interneta na računalo se skidaju mnoge privremene datoteke [36].

U popisu literature:

[36] "Osobno računalo vam radi sve sporije i muči se u izvedbi najjednostavnijih zadataka". (2017, 25. ožu.). *Jutarnji list*, str. 38.

Članak u novinama (online)

Citiranje u tekstu:

Pametni telefoni sadrže mnoštvo opcija koje omogućuju obavljanje uloge daljinskog upravljača [37].

U popisu literature:

[37] N. Arežina. (2014, 3. lip.). "Pretvorite svoj smartphone u daljinski upravljač za smart TV," *Večernji list*. Dostupno: <https://www.vecernji.hr/techsci/pretvorite-svoj-smartphone-u-daljinski-upravljac-za-smart-tv-942190> [pristupano 29.05.2017.].

BROŠURA (S AUTOROM / BEZ AUTORA)

Citiranje u tekstu: (bez autora)

Svjetski trendovi ukazuju da će već 2020. godine primjenom informacijsko komunikacijske tehnologije nastati poslovi budućnosti koji danas još ne postoje [38].

U popisu literature: (bez autora)

- [38] *Evolucija obrazovanja. Domena pravog znalca*. [Brošura] (bez dat.). ICT Znanstveni laboratorij. Filozofski fakultet Osijek, Gimnazija Gaudeamus, Gimnazija i ekonomska škola Pitagora. Dostupno: http://loops.hr/wp-content/themes/loops/doc/brošura_ICT.pdf [pristupano 29.05.2017.].

KONFERENCIJSKI RAD (TISKANI / ON LINE)

Citiranje u tekstu:

U radu *A Survey on Usage of Mobile Devices for Learning among Tertiary Students in Croatia*, autorice Kljunić i Plantak Vukovac [39] predstavljaju najznačajnije karakteristike i elemente mobilnog učenja.

ili

Neki rezultati dosadašnjih istraživanja mobilnog učenja u Hrvatskoj pokazuju kako su rezultati usporedivi s rezultatima u drugim zemljama. Jedan od najznačajnijih usporedivih rezultata je posjedovanje pametnih telefona kod studenata [39].

U popisu literature:

- [39] J. Kljunić, i D. Plantak Vukovac, (2015). "A Survey on Usage of Mobile Devices for Learning among Tertiary Students in Croatia. U Hunjak, T., Kirinić, V., Konecki, M. (ur.), *Proceedings of the 26th Central European Conference on Information and Intelligent Systems (CECIIS 2015)*, pp. 97-104. Varaždin: Faculty of Organization and Informatics, University of Zagreb.

DOKTORSKA DISERTACIJA, MAGISTARSKI, SPECIJALISTIČKI, DIPLOMSKI ILI ZAVRŠNI RADOVI (TISKANI / ON LINE)

Citiranje u tekstu: (tiskanog oblika disertacije)

Temeljem rezultata dobivenih provedbom empirijskog dijela istraživanja autorica je postavila model percepcije privatnosti prilikom korištenja usluga online kupnje/e-bankarstva (Mekovec, 2010).

U popisu literature: (tiskani)

- [40] R. Mekovec, *Činitelji korisničke percepcije online privatnosti te njihova povezanost s procjenom kvalitete e-usluge* [Doktorska disertacija]. Fakultet organizacije i informatike, Varaždin, Sveučilište u Zagrebu, 2010..

Citiranje u tekstu: (online oblika disertacije)

Jurado navodi kako je uvođenje edukacijskog softvera (LMS-a) drastično promijenilo način učenja i donijelo brojne izazove tradicionalnim načinima poučavanja [41].

U popisu literature: (online)

[41] R. G. Jurado, *Educational Software in Engineering Education* [Doktorska disertacija]. Stockholm University, Švedska, 2015, Dostupno: <http://www.dissertations.se/dissertation/32f52a08d8/> [pristupano 29.05.2017.]

Napomena u vezi korištenja softvera za referenciranje

U ovom dokumentu navedeni su primjeri koji se odnose na ručno oblikovanje referenci u tekstu i popisu literature.

Softver za referenciranje ne mora nužno oblikovati referencu prema uputama koje su ovdje predstavljene. Razlike postoje u oblikovanju datuma pristupanja (npr. dugi ili kratki datum), korištenih fraza (npr. umjesto „Dostupno:“ koristi se „Dostupno na:“ i sl.) i sl. Također, neki alati ne mogu oblikovati referencu na hrvatskom jeziku (npr. Mendeley) ili to naprave samo djelomično.

Ukoliko koristite softver za referenciranje, koristite oblikovanje koje predlaže softver i budite dosljedni u njegovoj primjeni.

Bibliografija

Craik, D. W. (2013) *Citation guide – ieee style*, Engineering Library, University of Manitoba, Preuzeto 13. studenoga 2017. s <https://umanitoba.ca/faculties/engineering/departments/mechanical/pdf/NEW-Citing-IEEE-2013.pdf>

IEEE (2016). *IEEE editorial style manual*, IEEE Periodicals Transactions/Journals Department, Preuzeto 27. listopada 2017. s <http://ieeauthorcenter.ieee.org/create-your-ieee-article/create-the-text-of-your-article/ieee-editorial-style-manual-2017/>

Murdoch University (2017). *IEEE style Home*, Murdoch university library, Preuzeto 30. listopada 2017. s <http://libguides.murdoch.edu.au/IEEE/home>

NAIT (2011) *IEEE examples*, Northern Alberta Institute of Technology, Canada, Preuzeto 30. listopada 2017. s www.nait.ca/libresources/citations/ieee_examples.pdf.

Tkalac Verčić, A., Sinčić Ćorić, D., & Pološki Vokić, N. (2010). *Priručnik za metodologiju istraživačkog rada*. Zagreb: M.E.P. d.o.o.